

Uzasadnienie – dr Dominik Bień

Struktura ideowa Komitetu Obrony Robotników i Komitetu Samoobrony Społecznej „KOR”

Praca dotyczy jednej z najistotniejszych grup opozycyjnych w czasach PRL tzn. Komitetu Obrony Robotników. KOR (przekształcony później w Komitet Samoobrony Społecznej „KOR”) działał w latach 1976 – 1981. Skład osobowy omawianej organizacji opierał się na dwóch grupach pokoleniowych: tzw. „starszym państwie” i „młodym KOR” a także na kilku środowiskach m.in. „komandosach”, Gromadzie Włoczęgów, Klubie Inteligencji Katolickiej. Do liderów organizacji zaliczali się m.in. Edward Lipiński, Jacek Kuroń, Jan Józef Lipski, Antonii Macierewicz, Adam Michnik, Henryk Wujec, Zbigniew i Zofia Romaszewscy.

W zgodnej opinii recenzentów, dysertacja doktorska wyróżnia się sposobem ujęcia tytułowej problematyki, który uwydatnia perspektywę aksjologiczną, jako istotny fundament działania politycznego. Ten kontekst problemowy wydaje się szczególnie aktualny w odniesieniu do dominującej obecnie pragmatyki politycznej i cynicznego stosunku do historycznych ruchów obywatelskich.

Podstawowe pytania, na które odpowiedź została udzielona w pracy dotyczą tego jak kształtowała się struktura ideowa KOR i w jakim stopniu można uznać, że jej elementy kierowały go w stronę którejś z głównych ideologii (socjalizmu, anarchizmu, konserwatyzmu, liberalizmu, nacjonalizmu) w oparciu o podstawowe wartości reprezentowane przez organizację i jej działaczy.

W pracy wykorzystano głównie metodę analityczną opierającą się na analizie pojęć w celu ich operacjonalizacji (zilustrowania) na gruncie badań empirycznych nad dokumentami KOR i KSS „KOR” oraz pismami i wypowiedziami jego działaczy. Przyjęto również założenia płynące z szeroko rozumianej teorii konfliktu na czele z twierdzeniem, że głównym elementem kształtującym rzeczywistość polityczną jest nierozstrzygalny konflikt, który unaocznia się w sferze kształtowania programów politycznych, a w konsekwencji rzutuje na obszar idei.

Odpowiedź na pytania umożliwiło oparcie pracy na następującej strukturze: omówienie kształtu i myśli politycznej środowisk tworzących KOR i KSS „KOR”, rekonstrukcja koncepcji politycznych zawartych w dokumentach KOR i KSS „KOR”, wskazanie na główne idee formułowane przez czterech liderów Komitetu (Jacka Kuronia, Jana Józefa Lipskiego, Adama Michnika, Antoniego Macierewicza).

Ostatecznie uznano, że myśl polityczna KOR oparta jest na dwóch kluczowych wartościach tzn. wolności i równości. Istotne jest również projektowane zmian społecznych i

politycznych na działaniach klasy robotniczej przy wsparciu inteligencji. Takie połączenie wartości zbliża program omawianej organizacji do ideologii socjalistycznej i liberalnej (w jej odmianie socjalliberalnej) oraz częściowo koncepcji anarchistycznych i syndykalistycznych.

Praca pośrednio odnosi się do rzeczywistości politycznej po 1989 roku, począwszy od transformacji ustrojowej KOR aż po współczesność. Można rysować ją przynajmniej na kilku poziomach: personalnym (działaczami i współpracownikami KOR były osoby pełniące istotne stanowiska w III RP), walki o symbole i tradycje (KOR jest adaptowany z jednej strony przez środowiska prawicowo-konserwatywne odwołujące się do udziału w organizacji np. Antoniego Macierewicza, Piotra Naimskiego, Jana Olszewskiego z drugiej lewicowo i liberalne skupiające się na postaciach takich jak Jacek Kuroń, Adam Michnik, Jan Józef Lipski), inspiracji dla współczesnych ruchów politycznych i społecznych i prowadzonych przez nich działań.

Data obrony i nadania stopnia doktora: 6 VI 2023 rok

Podmiot doktoryzujący: Uniwersytet Gdański